

การพัฒนากิจกรรมดนตรีเพื่อปรับพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ A Develop Musical Activities to Behavior Modification of Children with Special Needs

อติทยา ใจเตี้ย¹, สามารถ ใจเตี้ย^{2*}
Atitaya Jaitae¹, Samart Jaitae^{2*}

¹ครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

^{2*}อาจารย์สาขาสาธารณสุขชุมชน คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

¹Special Education Teacher in Chiangmai Rajabhat University Demonstration School

^{2*}Lecturer in Community Health Program, Faculty of Science and Technology, Chiangmai Rajabhat University

*Corresponding author, e-mail: Samart_jai@cmru.ac.th

(Received: May 21, 2025; Revised: September 17, 2025; Accepted: December 25, 2025)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและทดสอบกิจกรรมดนตรีเพื่อปรับพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จำนวน 4 คน ที่เข้ามารับบริการปรับพฤติกรรมในห้องเรียนพิเศษ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ภาคเรียนที่ 1/ 2567 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษห้องเรียนเด็กพิเศษ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยเป็นกิจกรรมดนตรี และแบบประเมินพฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง และการสัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และสถิติทดสอบ Wilcoxon signed rank test ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมดนตรีบำบัดประกอบด้วยกิจกรรมการเปิดเพลงบรรเลง การเล่นอิเล็กทรอนิกส์ และการเคลื่อนไหวร่างกายตามเพลง ทั้งนี้ค่าคะแนนพฤติกรรมไม่อยู่นิ่งหลังใช้กิจกรรมดนตรีต่ำกว่าก่อนใช้กิจกรรมดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 จึงอาจสรุปได้ว่ากิจกรรมดนตรีสามารถปรับพฤติกรรมไม่อยู่นิ่งของนักเรียนได้

คำสำคัญ: กิจกรรมดนตรี, พฤติกรรมไม่อยู่นิ่ง, เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

Abstract

This study employed a one-group quasi-experimental design with the objective of developing and examining music-based activities to modify hyperactive behavior among children with special needs. The sample consisted of four students with special needs who received behavioral intervention services in a special classroom at Chiang Mai Rajabhat University Demonstration School, Mueang District, Chiang Mai Province, during the first semester of the 2024 academic year, as well as 15 stakeholders involved in providing support services for children with special needs. The research instruments included music-based activities, a hyperactivity behavior assessment form, and participatory action workshops. Data were analyzed using descriptive statistics and the Wilcoxon signed-rank test. The results revealed that the music therapy activities-comprising listening to instrumental music, playing the electronic keyboard, and movement activities accompanied by music-significantly reduced hyperactive behavior after the intervention compared

to before the intervention at the 0.05 level of statistical significance. Therefore, it can be concluded that music-based activities are effective in modifying hyperactive behavior among students with special needs.

Keywords: Musical Activity, Behavior Modification, Children with Special Needs.

บทนำ

เด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นเด็กที่ไม่อาจพัฒนาความสามารถได้เท่าที่ควรจากการเรียนการสอนตามปกติ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากสภาพความบกพร่องทางร่างกายสติปัญญา และอารมณ์จำเป็นต้องจัดการศึกษาพิเศษให้เหมาะสมกับลักษณะพฤติกรรม และความต้องการของเด็กซึ่งในปัจจุบันมีจำนวนเด็กกลุ่มนี้เพิ่มจำนวนมากขึ้น การกำหนดจุดมุ่งหมายที่สอดคล้องกันระหว่าง ครู ผู้ปกครอง ในการพัฒนาความสามารถของเด็กแต่ละคนเป็นแนวทางที่สามารถช่วยแก้ไขพัฒนาการด้านต่าง ๆ ที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษยังเป็นผู้ที่มีความบกพร่องทางพัฒนาการในด้านความล่าช้า พัฒนาการด้านสังคม การสื่อสาร ความหมาย ภาษาและจินตนาการ มีพฤติกรรมบางประการที่ไม่พึงประสงค์อย่างชัดเจนเนื่องจากหน้าที่ของสมองบางส่วนทำงานผิดปกติ เด็กเหล่านี้มีปัญหาในการใช้ความคิดสติปัญญาและการรับรู้ ซึ่งมีผลทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ไม่เท่าที่ควร และจัดเป็นภาวะที่ต้องการความช่วยเหลือทุกด้าน (รวมศักดิ์ เจียมศักดิ์, 2563) แต่เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีเอกลักษณ์ของตนเองวิธีการที่นำมาใช้ส่งมอบเพื่อพัฒนาเด็กจึงจำเป็นต้องปรับให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน มีรายงานการศึกษา พบว่าครูผู้สอนมีปัญหาการดำเนินงานจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่ในระดับมาก เกี่ยวกับการพัฒนาการด้านทักษะการช่วยเหลือตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การพัฒนาการตามศักยภาพระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษและเด็กปกติในชั้นเรียน และการเสริมสร้างเจตคติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษในทางที่สร้างสรรค์ของโรงเรียน (บุญเกิด วิเศษรินทอง, 2562) ในเด็กที่มีความต้องการพิเศษยังพบพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่ง (Hyperactivity) ทั้งการหยุดหยิก อยู่ไม่สุข ขอบขยับมือและเท้าไปมาหรือนั่งนิ่งไม่ได้ มักลุกจากที่นั่งในห้องเรียนหรือในสถานการณ์อื่นที่เด็กจำเป็นต้องนั่งอยู่กับที่และมักวิ่งไปมา สภาพปัญหาดังกล่าวอาจแก้ไขด้วยกิจกรรมดนตรีเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางจิตใจ อารมณ์และพฤติกรรมตลอดจนปัญหาความบกพร่องทางกายที่เกี่ยวข้องกับประสาทการรับรู้ รวมถึงกล้ามเนื้อ การเคลื่อนไหว ดนตรีบำบัดมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ซึ่งการใช้เสียงเพลงหรือดนตรีจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญและเป็นสื่อกลางในกระบวนการช่วยเหลือแทนการใช้ภาษาพูดเป็นลักษณะการแสดงออก การสื่อสารเข้าใจความหมายเพื่อเข้าถึงความรู้สึกนึกคิด ดนตรียังเป็นสิ่งเร้าที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นการสร้างเครือข่ายของเซลล์ประสาทของสมองทั้งการรับ และการส่งผ่านข้อมูลภายในกลุ่มเซลล์ประสาท และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างสมองซีกซ้าย และสมองซีกขวาให้มีการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กัน ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ทั้งทางด้านสติปัญญาการเรียนรู้ ความคิด อารมณ์ การแสดงออก พลังสมาธิ และการทำงานของทุกระบบในร่างกาย การนำดนตรีที่เหมาะสมด้วยวิธีการดนตรีบำบัด (Music Therapy) สามารถฟื้นฟูการผิดปกติทางสมองของผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พาหนัน ฤกษ์ธรมย์, 2563) เช่นเดียวกับการศึกษาในเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่พบว่า การใช้กิจกรรมดนตรีส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางด้านทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกหลังได้รับการสอนด้วยกิจกรรมดนตรีสูงขึ้นกว่าก่อนการทำกิจกรรมดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (กิตติศักดิ์ เสียงดี, 2563) ดนตรียังช่วยให้นักเรียนออทิสติกมีพัฒนาการด้านการพูดและมีความเข้าใจ ทั้งนี้เพราะกิจกรรมดนตรีสามารถช่วยให้เด็กนักเรียนออทิสติกที่ยอมรับสังคมเข้ามามีปฏิสัมพันธ์กับครูและกลุ่มเพื่อน โดยเริ่มจากการสื่อความหมายที่ไม่ต้องใช้ภาษาพูด ปฏิกริยาของนักเรียนจากการแปลความหมายทางดนตรี และการส่งข้อมูลย้อนกลับอันเป็นการสื่อความหมายง่าย ๆ ในเบื้องต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมมากกว่าการใช้กิจกรรมอื่น (Kate, Deb & Janeen, 2013) เช่นเดียวกับรายงานการศึกษาที่พบว่าดนตรีช่วยฝึกการออกเสียง การใช้ไวยากรณ์ และรูปแบบคำในเด็กที่มีปัญหาด้านการออกเสียง (Wanicharoen & Boonrod, 2024)

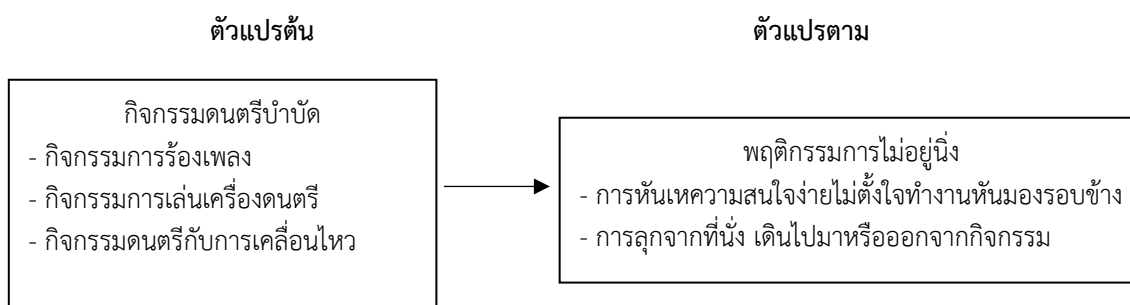
ในห้องเรียนพิเศษโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาเชิงใหม่ ข้อมูลการศึกษาสภาพปัญหาด้านพัฒนาการของเด็กที่เข้ามาเรียน จำนวน 4 คน อายุระหว่าง 3 - 14 ปี ส่วนใหญ่มีอาการด้านพัฒนาการออทิสติกและพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่ง โดยเด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันด้านสุขภาพและพัฒนาการด้านต่าง ๆ บางคนมีโอกาสในการฝึกปฏิบัติด้านการเสริมสร้างพัฒนาการ บางคนไม่สามารถใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่และมัดเล็กได้ ส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติภารกิจในชีวิตประจำวันได้แต่บางกิจกรรมก็ต้องการความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง ซึ่งจากการทบทวนปัญหาและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นการศึกษาที่ผ่านมาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนากิจกรรมดนตรีที่ยังไม่ได้สร้างการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ปกครองที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการนำกิจกรรมดนตรีไปใช้ รวมถึงการทดสอบจะใช้ห้องเรียนขนาดใหญ่ที่อาจจะยังไม่สามารถประเมินผลลัพธ์ของกิจกรรมได้อย่างครอบคลุม ดังนั้นการศึกษานี้จึงได้ออกแบบกิจกรรมดนตรีบำบัดภายใต้การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียภายใต้ผลของดนตรีบำบัดที่มีต่อจิตใจ สังคม และภูมิปัญญา (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2550; Boster *et al.*, 2021) ทั้งนี้ผลของการศึกษานี้จะมีส่วนสำคัญต่อการปรับพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่งของเด็กที่มีความต้องการพิเศษในห้องเรียนพิเศษโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลาเชิงใหม่ และนำไปสู่แนวทางในการปรับพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่ง และพัฒนาการที่เหมาะสมของเด็กที่มีความต้องการพิเศษต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมดนตรีเพื่อปรับพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่งสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
2. เพื่อทดสอบกิจกรรมดนตรีต่อการลดพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่งสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นการพัฒนากิจกรรมดนตรีบำบัดโดยออกแบบกิจกรรมดนตรีโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย ร่วมกับการวิจัยเอกสาร และการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของเด็กที่ต่อพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่งสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ห้องเรียนเด็กพิเศษ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งคณะผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยเป็นการทดลองกลุ่มเดียว วัดผลก่อน - หลังการใช้กิจกรรม ตามขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนากิจกรรมดนตรี ประกอบด้วย

1. กิจกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของเด็ก เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาการเรียนการสอน ร่วมกันคิดและแสวงหาวิธีและแนวทางแก้ปัญหาที่เชื่อมโยงกับดนตรีบำบัด

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษห้องเรียนเด็กพิเศษ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ดังนี้ ผู้ปกครอง จำนวน 4 คน ครู จำนวน 2 คน และพี่เลี้ยงเด็ก จำนวน 1 คน

1.2 เครื่องมือแบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

2. การพัฒนากิจกรรมดนตรี ใช้การสัมมนาเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียร่วมกับการวิจัยเอกสาร ประกอบด้วยการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของเด็ก พิจารณาความสอดคล้องเหมาะสมของปัญหาพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่ง และการได้รับความช่วยเหลือในเด็กแต่ละคน ร่วมกันออกแบบกิจกรรมดนตรีและสอดแทรกในแผนการเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมการร้องเพลง กิจกรรมการเล่นเครื่องดนตรี และกิจกรรมดนตรีกับการเคลื่อนไหว ตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษห้องเรียนเด็กพิเศษ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ดังนี้ ผู้ปกครอง จำนวน 4 คน ครู จำนวน 2 คน พี่เลี้ยงเด็ก จำนวน 1 คน และนักวิชาการ จำนวน 1 คน

2.2 การพัฒนากิจกรรม มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 การอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดทำกิจกรรม โดยการบรรยายความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมดนตรีบำบัดสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 ครั้ง ระยะเวลา 6 ชั่วโมง และอภิปรายแนวทางการพัฒนากิจกรรมดนตรีบำบัดสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษโดยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

2.2.2 การจัดทำร่างกิจกรรมกิจกรรมดนตรีบำบัด ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ยกร่างและพัฒนากิจกรรมในแผนการสอนเฉพาะบุคคลโดยการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้กำหนดส่วนประกอบของกิจกรรม ประกอบด้วย การฟังเพลงบรรเลง การเล่นเครื่องดนตรี (การเล่นอิเล็กทรอนิกส์โดยการกดตามปุ่มไฟจังหวะเพลง) และกิจกรรมดนตรีกับการเคลื่อนไหว (การเต้นตามจังหวะเพลง)

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะกิจกรรมดนตรีบำบัด ทำการตรวจสอบ 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 โดยครูผู้สอนและพี่เลี้ยง ครั้งที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ และทำการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะทั้ง 2 ครั้ง แล้วนำเสนอในการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ที่ประชุมชี้แนะ แล้วผู้วิจัยปรับปรุงกิจกรรม (ฉบับร่าง)

2.3 เครื่องมือแบบบันทึกการประชุมเชิงปฏิบัติการเป็นแบบปลายเปิด

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาโดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย การเปรียบเทียบข้อมูลและการตีความข้อมูล

ระยะที่ 2 การทดลองใช้กิจกรรมดนตรีบำบัด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษที่เข้ามาปรับพฤติกรรมและได้รับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ในห้องเรียนเด็กพิเศษ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4 คน โดยเด็กทั้งหมดเป็นกลุ่มเด็กออทิสติก มีเกณฑ์การคัดกลุ่มตัวอย่างในการทดลองกิจกรรม คือ อายุระหว่าง 5 - 12 ปี มีระดับพฤติกรรมทางสังคมในการร่วมกิจกรรมกลุ่มได้ และผู้ปกครองยินยอมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดระยะเวลาการดำเนินกิจกรรม

2. วิธีการศึกษานำกิจกรรมดนตรีที่พัฒนาได้มาแทรกในแผนการสอน จำนวน 6 ครั้ง (กิจกรรมละ 2 ครั้ง) โดยรวมกลุ่มนักเรียน การปฏิบัติการสอนแต่ละครั้งใช้เวลา 30 นาที ระหว่างเวลา 9.00 - 9.30 น.

3. เครื่องมือ เป็นแบบประเมินพฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่ง ครอบคลุมประเด็นการหันเหความสนใจไม่ตั้งใจทำงานหันมองรอบข้าง และการลุกจากที่นั่ง เดินไปมาหรือออกจากกิจกรรม

เกณฑ์การให้คะแนน

- + หมายถึง การแสดงพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม
- หมายถึง ไม่มีการแสดงพฤติกรรมขณะทำกิจกรรม

ทั้งนี้แบบประเมินมีค่า IOC เท่ากับ 0.86 มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.78 (Cronbach, 1951)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การแจกแจงความถี่ และเปรียบเทียบคะแนนพฤติกรรมก่อน - หลังการใช้กิจกรรมด้วย สถิติทดสอบ Wilcoxon Signed Rank Test

ระยะที่ 3 การสังเคราะห์ข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้กิจกรรมดนตรีเพื่อการปรับพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ใช้การสัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ ประกอบด้วย ตัวแทนผู้บริหาร จำนวน 1 คน ตัวแทนครู จำนวน 2 คน ตัวแทนนักศึกษาศาสาวิชาการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 2 คน และตัวแทนนักวิชาการ จำนวน 1 คน

2. วิธีการศึกษา ทำการเชื่อมโยงข้อมูลจากการศึกษาในกิจกรรมที่ 1 และ 2 และใช้การสัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการของผู้มีส่วนได้เสีย เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียร่วมคิดและวิจารณ์ รวมถึงสังเคราะห์การประยุกต์ใช้กิจกรรมดนตรีเพื่อการปรับพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3. เครื่องมือ เป็นแบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงปฏิบัติการของผู้มีส่วนได้เสีย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ทำการวิเคราะห์โดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัยการเปรียบเทียบข้อมูลและการตีความข้อมูล โดยดัดแปลงขั้นตอนการวิเคราะห์เชิงปรากฏการณ์วิทยา

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปและปัญหาการเรียนการสอน

คนที่ 1 (ภุพังค์) สภาพปัญหาความบกพร่อง (ออทิสติก) ทั้งนี้มีปัญหาด้านการเรียน ด้านพัฒนาการด้านเรียนช้ากว่าเด็กปกติ สามารถสื่อสารประโยคสั้น ๆ พูดไม่ชัดสมารถสั้น หันเหความสนใจได้ง่าย ไม่มองงานลูกจากที่นั่งบ่อยครั้ง

คนที่ 2 (ไต้ฝุ่น) สภาพปัญหาความบกพร่อง (ออทิสติก) ทั้งนี้มีปัญหาด้านการเรียน ไม่ฟังคำสั่ง ขณะเรียนจะเอนงลูกจากที่นั่ง ไม่ยอมทำกิจกรรม สนใจสิ่งแวดลอมรอบข้าง ไม่สามารถจับดินสอเขียน จะใช้การชี้เพื่อสื่อสารแทนการพูด

คนที่ 3 (คอส) สภาพปัญหาความบกพร่อง (ออทิสติก) ทั้งนี้มีปัญหาด้านการเรียน ไม่มีสมาธิในการนั่งเรียนอารมณ์แปรปรวนง่าย บางครั้งร้องไห้ หรือหัวเราะเมื่อครูให้ทำกิจกรรม บางครั้งลูกจากที่ที่นั่งเมื่อขาดความสนใจ

คนที่ 4 (ธันวา) สภาพปัญหาความบกพร่อง (ออทิสติก) ทั้งนี้มีปัญหาด้านการเรียน หันเหความสนใจง่ายขณะเรียนหรือทำกิจกรรม เวลาเรียนบางครั้งไม่ยอมทำกิจกรรมจะลูกจากที่ที่นั่งทันที การสื่อสารจะพูดเป็นประโยคสั้น ๆ ทำให้การสื่อสารขณะเรียนมีปัญหาและทำให้เด็กขาดสมาธิ

ส่วนที่ 2 การพัฒนากิจกรรมดนตรี พบว่า กิจกรรมการฟังเพลงบรรเลง การเล่นอิเล็กทรอนิกส์โดยการกดตามปุ่มไฟจังหวะเพลง และการเคลื่อนไหวร่างกายตามเพลงเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ ทั้งนี้กิจกรรม การเล่นอิเล็กทรอนิกส์โดยการกดตามปุ่มไฟจังหวะเพลงมีค่าคะแนนพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งลดลงจากก่อนดำเนินกิจกรรมมากที่สุด เมื่อนำค่าคะแนนของนักเรียนก่อนและหลังดำเนินกิจกรรมดนตรีมาเปรียบเทียบกับ สถิติ Wilcoxon Signed - Rank Test พบว่า พฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งหลังดำเนินกิจกรรมลดลงจากก่อนดำเนินกิจกรรมดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนำเสนอในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนพฤติกรรมที่ไม่อยู่ก่อนและหลังการดำเนินกิจกรรมดนตรี

กิจกรรม	นักเรียน (คน)	คะแนนพฤติกรรมที่ไม่อยู่		
		ก่อนดำเนินกิจกรรม	หลังดำเนินกิจกรรม	คะแนนที่ลดลง
การเปิดเพลงบรรเลงให้เด็กฟัง	4	82.25	53.00	29.50
การเล่นอิเล็กทรอนิกส์โดยการกดตาม	4	81.50	29.50	52.00
ปุมไฟจังหวะเพลง				
การเคลื่อนไหวร่างกายตามเพลง	4	79.00	47.50	31.50
รวมเฉลี่ย		80.91	43.33	37.58

จากตารางที่ 1 พบว่า ค่าคะแนนพฤติกรรมที่ไม่อยู่ก่อนดำเนินกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 80.91 คะแนน และ ค่าคะแนนพฤติกรรมที่ไม่อยู่หลังการดำเนินกิจกรรมดนตรีเท่ากับ 43.33 คะแนน ทั้งนี้ค่าคะแนนหลังการดำเนินกิจกรรมดนตรีลดลงจากก่อนการดำเนินกิจกรรมดนตรี 37.58 คะแนน โดยกิจกรรมการเล่นอิเล็กทรอนิกส์โดยการกดตามปุมไฟจังหวะเพลงมีคะแนนพฤติกรรมที่ไม่อยู่หลังการดำเนินกิจกรรมดนตรีลดลงสูงสุด

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมที่ไม่อยู่ของนักเรียน

ค่าคะแนน	ค่าคะแนน	Z	p - value
ก่อนดำเนินกิจกรรมดนตรี	80.91	- 6.038	< 0.001
หลังดำเนินกิจกรรมดนตรี	43.33		

จากตารางที่ 2 เมื่อนำค่าคะแนนพฤติกรรมที่ไม่อยู่ของนักเรียนก่อนและหลังดำเนินกิจกรรมดนตรีมาเปรียบเทียบกับสถิติ Wilcoxon Signed - Rank Test พบว่า พฤติกรรมที่ไม่อยู่หลังดำเนินกิจกรรมลดลงจากก่อนดำเนินกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้กิจกรรมดนตรีเพื่อการปรับพฤติกรรมที่ไม่อยู่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การสังเคราะห์แนวทางการประยุกต์ใช้กิจกรรมดนตรีเพื่อการปรับพฤติกรรมที่ไม่อยู่ของเด็ก สรุปได้ว่า

1. การดำเนินกิจกรรมดนตรีบำบัดควรจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องทั้งสภาพห้องเรียนอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องและการนำกิจกรรมของครูที่ต้องเข้าใจในกระบวนการดำเนินกิจกรรมอย่างยั่งยืนนอกจากนี้ผู้ปกครองอาจจะต้องเปิดเพลงบรรเลงที่มีเสียงจากธรรมชาติ เช่น เสียงน้ำไหล เสียงนกร้องให้นักเรียนฟังอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะช่วงเช้า
2. การสนับสนุนอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่ากิจกรรมการเล่นอิเล็กทรอนิกส์โดยการกดตามปุมไฟจังหวะเพลงทำให้พฤติกรรมที่ไม่อยู่ลดลงมากที่สุด ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะต้องสนับสนุนอุปกรณ์การเล่นดนตรีที่ใช้มือกดปุมอื่นเพิ่มเติม
3. การแทรกกิจกรรมดนตรีในการเรียนการสอน ทั้งนี้ครูควรจัดทำแผนการเรียนโดยแทรกกิจกรรมดนตรีให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะกิจกรรมดนตรีที่ทำเป็นกลุ่มอันจะส่งผลต่อการเกิดปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนร่วมด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

กิจกรรมดนตรีมีค่าคะแนนพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งของนักเรียนหลังดำเนินกิจกรรมลดลงก่อนดำเนินกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นไปได้ว่ากิจกรรมดนตรีกระตุ้นให้นักเรียนมีสมาธิ รู้สึกผ่อนคลาย และจดจ่ออยู่กับสิ่งรอบข้างได้มากขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาการเข้าร่วมกิจกรรมดนตรีบำบัดของเด็กออทิสติกช่วยให้เด็กมีพัฒนาทางด้านการใช้ภาษาที่ดีขึ้น และยังมีผลช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในด้านสมาธิ อารมณ์ความรู้สึก ตลอดจนมีปฏิริยาการตอบสนองผู้อื่นได้รวดเร็วมากขึ้น (รวมศักดิ์ เจียมศักดิ์, 2561) ทั้งนี้กิจกรรมการเล่นอิเล็กทรอนิกส์โดยการกดตามปุ่มไฟจังหวะเพลงมีค่าคะแนนพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งลดลงหลังดำเนินกิจกรรมมากที่สุด อาจเป็นไปได้ว่าอิเล็กทรอนิกส์มีเสียงที่ไพเราะและเล่นได้ง่าย เครื่องดนตรีประเภทนี้ยังประสานการทำงานของส่วนตากับมือ และมือซ้ายกับมือขวาซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะกล้ามเนื้อาร่วมด้วย สอดคล้องกับข้อเสนอแนะที่กล่าวว่าดนตรีมีส่วนช่วยในการพัฒนาด้านการเคลื่อนไหว การมีปฏิสัมพันธ์กับอวัยวะส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ขณะที่เด็กเคลื่อนไหวหรือเล่นดนตรี กล้ามเนื้อใหญ่จะเกิดการพัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ทั้งนี้การดำเนินกิจกรรมดนตรีอย่างต่อเนื่องนอกจากจะช่วยในการปรับพฤติกรรมรุนแรงในเด็กกลุ่มนี้ได้แล้วยังช่วยให้เด็กดำรงชีวิตร่วมกับเด็กกลุ่มอื่นได้ (Geretsegger et al., 2022) ในส่วนของข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้กิจกรรมดนตรีเพื่อการปรับพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งของเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้สะท้อนแนวทางในการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และการดำเนินกิจกรรมดนตรีในแผนการสอน ซึ่งแนวทางเหล่านี้ต้องได้รับการสนับสนุนทั้งองค์ความรู้และงบประมาณจากหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับข้อเสนอแนะ กิจกรรมการเสริมแรงด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและครูที่ต้องดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องโดยเฉพาะกลุ่มผู้ปกครองที่ยังขาดองค์ความรู้ (อติทยา ใจเตี้ย และ สามารถ ใจเตี้ย, 2563) แต่อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้เป็นการทดสอบกิจกรรมด้วยกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยซึ่งอาจยังไม่สามารถสรุปผลการทดสอบกิจกรรมได้อย่างเหมาะสม รวมถึงกลุ่มตัวอย่างเด็กพิเศษมีข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ใช้เวลานาน ดังนั้น การประยุกต์ใช้กิจกรรมอาจต้องให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับครูและพี่เลี้ยง

สรุปผลการวิจัย

นักเรียนทั้ง 4 คน มีลักษณะความต้องการพิเศษออทิสติก แต่ด้วยความแตกต่างทางอายุและพื้นฐานการดูแลของครอบครัวทำให้เกิดปัญหาทางการเรียนที่แตกต่างกันทั้งการสื่อสาร การขาดสมาธิ และการเคลื่อนไหวของร่างกาย ทั้งนี้กิจกรรมการฟังเพลงบรรเลง การเล่นอิเล็กทรอนิกส์โดยการกดตามปุ่มไฟจังหวะเพลง และการเคลื่อนไหวร่างกายตามเพลงเป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ ทั้งนี้กิจกรรมการเล่นอิเล็กทรอนิกส์โดยการกดตามปุ่มไฟจังหวะเพลงมีค่าคะแนนพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งลดลงจากก่อนดำเนินกิจกรรมมากที่สุด โดยพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งหลังดำเนินกิจกรรมลดลงจากก่อนดำเนินกิจกรรมดนตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนแนวทางการประยุกต์ใช้กิจกรรมดนตรีเพื่อการปรับพฤติกรรมการไม่อยู่นิ่งของเด็ก สรุปได้ว่า ควรมีการดำเนินการจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนอุปกรณ์ที่การเล่นดนตรีที่ใช้มีกดปุ่มและการแทรกกิจกรรมดนตรีในการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1.1 การนำกิจกรรมดนตรีบำบัดไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนอย่างต่อเนื่องทั้งนี้ควรมีการดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีความรู้และทักษะการปฏิบัติที่เหมาะสม
 - 1.2 การนำแนวทางการประยุกต์ใช้กิจกรรมดนตรีบำบัดสู่การปฏิบัติ โดยผู้ปกครอง ครู และผู้บริหารควรต้องผลักดันแนวทางเหล่านี้สู่การปฏิบัติโดยเฉพาะการนำมาใช้ในการเรียนการสอนภายใต้แผน IEP

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 พัฒนากิจกรรมตามกรอบแนวคิดการบำบัดด้วยดนตรีด้วยการร้องเพลง ฟังเพลง เล่นเพลง ภายใต้สภาพความต้องการพิเศษของนักเรียนแต่ละบุคคล

2.2 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อที่จะใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและสร้างความตระหนักในการดูแลเด็กในความปกครองในสถานที่พักอาศัย รวมถึงแนวทางการประยุกต์ใช้กิจกรรมดนตรีในที่พักอาศัย

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ เสี่ยงดี. (2563). การศึกษากิจกรรมดนตรีที่ส่งผลต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม). วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. (2550). การบำบัดทางเลือกในเด็กพิเศษ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- บุญเกิด วิเศษรินทอง. (2562). ปัญหาการดำเนินงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 3(3), 143-154.
- ปาหนัน กฤษณมย์. (2563). ผลของกิจกรรมดนตรีบำบัดต่อความสามารถในการรับรู้และตอบสนองต่อดนตรีพัฒนาการและคุณภาพชีวิตของเด็กออทิสติก. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 33(2), 168-181.
- รวมศักดิ์ เจียมศักดิ์. (2561). ดนตรีบำบัด : การพัฒนาเด็กออทิสติกทางด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร. วารสารพัฒนศิลป์วิชาการ, 2(ฉบับพิเศษ), 197-210.
- รวมศักดิ์ เจียมศักดิ์. (2563). แนวทางการจัดกิจกรรมดนตรีบำบัดสำหรับเด็กพิเศษผ่านกระบวนการจัดการเรียนรู้ดนตรีเด็ก. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(1), 85-112.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). คู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2553. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อติทยา ใจเตี้ย และ สามารถ ใจเตี้ย. (2563). การพัฒนากิจกรรมการเสริมแรงทางบวกด้วยเบียร์รกรเพื่อพัฒนาความสนใจในการทำกิจกรรมของเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 2(2), 40-49.
- Boster, J. B., Spitzley, A. M., Castle, T. W., Jewell, A. R., Corso, C. L., & McCarthy, J. W. (2021). Music improves social and participation outcomes for individuals with communication disorders: a systematic review. *Journal of Music Therapy*, 58(1), 12-42.
- Cronbach L.J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.
- Geretsegger, M., Fusar-Poli, L., Elefant, C., Mössler, KA., Vitale, G., & Gold, C. (2022). Music therapy for autistic people. *Cochrane Database Syst Rev*, 5(5), CD004381.
- Kate,S., Deb, K. & Janeen, L.. (2013). The use of music to engage children with autism in a receptive labelling task. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 7(12), 1489-1496.
- Wanicharoen, N., & Boonrod, V. (2024). Effect of music therapy on language skills in children with specific language impairment: A systematic review. *Journal of Associated Medical Sciences*, 57(1), 96-103.